

Инж. Георги ПОРТАРСКИ - заместник-директор на Държавно предприятие „Македонски гори“

Необходимо е задълбочено сътрудничество

- Инж. Портарски, бихте ли разказали накратко за горите на Република Македония?

- Общата площ на горите в Република Македония е 988 835 хектара. Държавните гори са 89 %, а частните - 11 %. Горите и земите от горския фонд - държавна собственост, се управляват от правителството на Република Македония, по-голяма част от тях - от предприятието „Македонски гори“, което има 30 гъщерни дружества. Планирането и управлението на горите и земите от горския фонд се осъществява чрез специални планове и програми.

Общият запас на горите на Македония е 87 млн. м³, общият годишен прираст - около 1.97 млн. м³, а възможният годишен добив е 1 486 000 м³ обща дървесна маса. В страната преобладават чистите букови и гъбови гори, но се срещат и чисти борови, смърчови и габъррови, както и смесени гори с разнообразен състав. С най-голямо стопанско и екологично значение са смесените буково-елови и буково-борови гори. През последните 10 години се наблюдава тенденция към увеличаване на горската площ на Република Македония (с 3.5 %). Това се дължи на способността на гората да се възстановява и разширява по естествен начин, установените принципи на устойчивост в управлението на горите, редуцирането на пашата, големите площи изоставени земеделски земи се заемат от пионерните дървесни видове. В нашата страна все още не е започнала инвентаризация и сертифициране на горите.

- Кои са основните предизвикателства на XXI в. пред горите и горското стопанство във Вашата страна?

- През последните 65 години горите в Македония се стопанисваха съгласно принципа на устойчивост, като годишният добив възлиза на 80 % от средния им прираст. Реалното ползване на практика е значително по-малко. По тази причина се увеличиха площите, заети с горска растителност, които днес са около 40 % от територията на Македония. За съжаление някои общественополезни функции на горите, преди всичко екологичните, все още не са добре насърчавани и ползвани. За подобряване на състоянието на горите в Стратегията за развитието на горите и горския сектор в Македония от 2006 г. е предвидено прилагане на концепцията за устойчиво управление на горите. Приети са критерии (системата FSC), но на практика все още не е сертифицирана нито една горска единица. Това е едно от основните предизвикателства пред горското ни стопанство, както и адаптирането на горските екосистеми към промените на климата, което изисква по-голяма грижа за гората като екосистема, и

опазването и популяризирането на горското биоразнообразие.

- Кои са приоритетите пред управлението на горите в Македония?

- Съгласно Закона за горите те са държавна и частна собственост. Частните гори, както и горите на религиозни общности се ползват и управляват от техните собственици, а държавните гори - от съответните експерти. Основен приоритет в управлението на горите в Македония е предприемането на подходящи мерки, с които ще се подобри ефективността и функционирането им в условията на пазарна икономика, без да бъдат нарушени или застрашени специалните, общественополезните функции на гората като елемент на околната среда. На много места (особено в селските райони) горското стопанство и горите са основен стълб на местното икономическо развитие, но се налагат много отстъпки, които влияят на доходоносната експлоатация.

- Каква е възрастовата структура на горите в Македония, дялът на естественото и изкуственото възобновяване на горските екосистеми?

- Около 92 % от горите са естествени, а 8 % са изкуствени (възникнали чрез залесяване). Около 30 % от горите са от семенен произход, а 70 % са издънкови. От високостъблените насаждения около 15 % са разновъзрастни, а останалите 85 % са едновъзрастни. За възстановяване на разновъзрастните гори се прилагат отгледни сечи, а при едновъзрастните - осе-

менителни (постепенни главни) сечи. В издънковите гори се използват голи сечи. Досегашната концепция и начин на функциониране на горското стопанство в Македония за съжаление не гарантираха достатъчно опазване за застаряващите и презрелите насаждения. Може да се каже, че възрастовата структура на горите не е благоприятна, но понастоящем все повече се дава предимство на естественото възобновяване пред изкуственото.

- Кои са водещите функции на горите при тяхното стопанисване, отглеждане и възобновяване?

- За съжаление все още производството и използването на гървесината като горски ресурс е водеща функция на горите и горското стопанство. Другите функции - екологичните, рекреационните, естетическите, възпитателните, все още не са достатъчно оценявани, въпреки че има тенденция на постоянно увеличаване на ползването им от обществото, за което съществуват добри природни дадености и предпоставки.

- Как се съчетават дървопроизводствените функции на горите с организацията на модерно ловно стопанство и каква е организацията на международния ловен туризъм в Македония?

- Съгласно Конституцията на Република Македония дивечът се третира като ресурс от общ интерес и се радва на особена защита. Всички действия, свързани с лова - отглеждането, опазването и използването на дивеча, се уреждат със Закона за лова. За дивеч са обявени 133 вида от дивата фауна на Република Македония (част от тях са определени като дивеч под защита). С решение на правителството на територията на страната са установени общо 256 ловни полета, от които 112 са за едър и 144 - за гребен дивеч. Ловните участъци за ползване се дават чрез концесия от правителството с открит конкурс. Македония има добри условия и качествен местен дивечов фонд за развитие на съвременния ловен туризъм, но тези възможности все още не са в достатъчна степен използвани.

- Каква е организацията на защитените горски територии във Вашата страна?

- В Македония под защита са 9 % от общата територия на страната. Съгласно Стратегическия план до 2020 г. трябва да бъдат поставени под защита 11.5 % от общата площ на Македония. Националната мрежа „Натура 2000“ все още не е изградена.

Обявени са два природни резервата I категория по IUCN („Тиквеш“ и „Езерани“), три национални парка II категория по IUCN („Маврово“, „Пелистер“ и „Галичица“) и голям брой обекти от други по-ниски категории на защита, от които най-много в категорията „паметник на природата“. Най-много горски територии има в трите национални парка и в един многофункционален район (Ясен). Те са специални правни субекти, които работят в съответствие със Закона за защита на природата, и се финансират самостоятелно. Един от основните източници за тяхното финансиране е добивът на гървесина, като за целта изработват специални планове, които се одоб-

ржават от Министерството на околната среда и пространственото планиране и от Министерството на земеделието, горите и водите.

- Кои са най-известните резервати и природни забележителности в горските територии на Македония?

- Страната ни се характеризира с разнообразни и богати горски екосистеми, които заемат голяма част от територията ù при надморска височина между 150 и 2200 м, като най-известните от тях са горите от бяла мура (*Pinus peuce*) на Баба планина - Национален парк „Пелистер“, където този вид изгражда представителни съобщества (*ass. Digitali viridiflorae - Pinetum peuces* и *ass. (Gentiano luteae - Pinetum peuces)*, смърчово-еловата гора (*ass. Abieti-Piceetum scardicum*) в „Маврово“, буково-еловата гора (*ass. Fago-Abietetum meridionale*) на Бистра (Сенечка планина) и „Пелистер“, общностите на клека (*ass. Pinetum tugo macedonicum*) на планината Якубица, церово-боровите гори (*ass. Pulsatillo macedonicae-Pinetum nigrae*) на планината Караджица, горите от гърбовидна хвойна (*ass. Phillyreo-Juniperetum excelsae*) при пролома Демур каня, горите от македонски гъб (*ass. Quercetum trojane macedonicum*) и други.

- Смятате ли за ползотворно задълбочаването на контактите между двете страни на ниво трансгранично сътрудничество за съвместен мониторинг върху здравословното състояние на горите?

- Здравословното състояние на горите е от решаващо значение за запазването на нашите гори. Вредителите и болестите не спират на междудържавните граници и затова не е възможно тяхното ефективно потискане само в една държава. Проблемите в това отношение са идентични и в двете страни и с по-задълбочено сътрудничество можем да обменяме опит за решаването им. Необходими са съвместни дейности, мерки и наблюдения на здравословното състояние на горите.

- Кое обединява нашите лесовъдски колеги и виждате ли перспективи за развитие на по-тясно сътрудничество в областта на горското стопанство, включително провеждане на съвместни инициативи?

- Имам доста колеги и приятели в България, с които контактуваме често и говорим за горите. Мисля, че има какво да научим един от друг и подкрепям всякакви съвместни инициативи. По-тясно сътрудничество в областта на горското стопанство ще бъде от общ интерес, особено за нас, защото в госта реформи България е по-напред от Македония. Вашият опит в изпълнението на задълженията към ЕС за нас е много полезен.

- Какво бихте пожелали на българските си колеги?

- Пожелавам здраве и успех в работата. Трябва да се опознаваме и по-често да се срещаме. Работата трябва да обединява хората, за да научат повече за професията и живота.

Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ